

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การเป็นกรรมการในคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีหนังสือ ที่ กษ ๑๓๐๔/๓๑ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปลงความได้ว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเป็นกรรมการในคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งกำหนดให้อธิบดีกรมต่างๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

เนื่องจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติจัดตั้งเป็นส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามมาตรา ๘ และมาตรา ๑๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมทั้งตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดนั้น เป็นตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดีตามมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

สำนักกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านให้คำปรึกษาแนะนำทางกฎหมายแก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ตอบข้อหารือของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรว่า ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติไม่ใช่กรรมการในคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ เนื่องจากไม่ได้เป็นอธิบดีตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. ๒๕๒๒ เพราะหากตีความว่าผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเป็นอธิบดีกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามมาตราดังกล่าวแล้ว กฎหมายคงไม่ต้องบัญญัติให้เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นกรรมการด้วย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ เห็นว่าการตีความทางกฎหมายให้ผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติไม่เป็นอธิบดีกรมต่างๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อาจจะเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่ต้องการให้

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๐๓๕๖ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

มีตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดีระดับกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการในคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์เพื่อร่วมกันพิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรของประเทศ

ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงขอหารือว่าตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติหรือกรณีของหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะเป็นกรรมการในคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. ๒๕๒๒ หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานปลัดกระทรวงและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังนี้

การแบ่งส่วนราชการภายในส่วนราชการซึ่งมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงตามมาตรา ๘ ณ^๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดให้ออกเป็นกฎกระทรวงและให้ระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในกฎกระทรวงด้วย โดยให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดของส่วนราชการเป็นผู้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการดังกล่าว ประกอบกับมาตรา ๑๘ (๓) และวรรคสอง^๒ และมาตรา ๓๖^๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ก็ได้กำหนดรูปแบบของการจัดระเบียบราชการของกระทรวงไว้ว่า กรณีจัดตั้งเป็น

^๑ มาตรา ๘ ณ การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานรัฐมนตรี กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ให้ออกเป็นกฎกระทรวงและให้ระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในกฎกระทรวงด้วย

ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดของส่วนราชการตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการดังกล่าว กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

^๒ มาตรา ๑๘ ให้จัดระเบียบราชการของกระทรวงดังนี้

(๑) สำนักงานรัฐมนตรี

(๒) สำนักงานปลัดกระทรวง

(๓) กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เว้นแต่บางกระทรวงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะไม่แยกส่วนราชการตั้งขึ้นเป็นกรมก็ได้

ให้ส่วนราชการตาม (๒) และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตาม (๓) มีฐานะเป็นกรม

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๓๖ ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรมจะมีเลขาธิการ ผู้อำนวยการหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งเทียบเท่าปลัดกระทรวงหรืออธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการนั้นให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และจะให้มีรองเลขาธิการ รองผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งรองของตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น หรือผู้ช่วยเลขาธิการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งผู้ช่วยของตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น หรือมีทั้งรองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการ หรือทั้งรองผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือทั้งตำแหน่งรองและตำแหน่งผู้ช่วยของตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและช่วยปฏิบัติราชการแทนก็ได้

กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ให้ส่วนราชการดังกล่าวมีฐานะเป็นกรม โดยจะมีเลขาธิการ ผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งเทียบเท่าปลัดกระทรวงหรืออธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการนั้นให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดก็ได้

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๙ (๑๓)^๔ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และกำหนดอำนาจหน้าที่รวมทั้งภารกิจของส่วนราชการไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังนั้น สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติจึงมีสถานะเป็นส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรมที่ได้จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๘ ณ^๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ ประกอบกับมาตรา ๑๘ (๓) และวรรคสอง^๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ดังนั้น ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาตินั้น จึงมีฐานะเทียบเท่าอธิบดีตามมาตรา ๓๖^๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และเป็นกรรมการโดยตำแหน่งในคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ตามมาตรา ๔^๘ แห่งพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. ๒๕๒๒

อนึ่ง สำหรับกรณีของส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์นั้น หากการจัดตั้งส่วนราชการดังกล่าวเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้างต้นแล้ว ก็ถือว่าหัวหน้าส่วนราชการนั้นเป็น

^๔ มาตรา ๑๙ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

๑) ๑๑

๑๑

(๑๓) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

๑๑

๑๑

^๕ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๖ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๗ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

^๘ มาตรา ๔ ให้มีคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการ และปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการสถิติแห่งชาติ รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน อธิบดีกรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิสี่คนและผู้แทนเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรสี่คน

ให้เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นกรรมการและเลขานุการ

อธิบดีกรมต่างๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ตามมาตรา ๔^๙ แห่งพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. ๒๕๒๒ ด้วย

(นายอัษฎพร จารุจินดา)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

^๙ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๘, ข้างต้น